EKSAMEN I

&20 REVISJON

i henhold til rammeplan(er) for treårig revisorutdanning
Av 20.01.1997 og 25.06.2003

Fredag 16. desember 2005

kl. 09.00 – 15.00

Oppgavesettet består av i alt 4 oppgaver på 6 sider, inklusive denne siden

Tillatte hjelpemidler:

- Revisors håndbok
- Norges lover/særtrykk eller samlinger av lover uten kommentarer
- Skattelovsamling (Jacob Jarøy eller Ole Gjems-Onstad)
- Rente- og annuitetstabeller
- Batteridrevet kalkulator

Hvis oppgavene inneholder ufullstendige eller uklare opplysninger, må du selv ta nødvendige forutsetninger. De bør gå klart frem av besvarelsen.

Henvis si størst mulig utstrekning til lover, forskrifter og annet regelverk.

Begynn på nytt ark for hver oppgave. Besvarelsen skal ikke skrives med blyant.

Oppgave 1 (anslått tid: 2 ½ timer)

Juni Andersen er en av tre partnere i revisjonsselskapet Monitor. Monitor blir i slutten av mars 2005 forespurt om å påta seg revisjonen av A-TRAPP AS, som følge av at den valgte revisoren ønsker å gå av med pensjon. Foretaket eies i sin helhet av August V. Trapp, som også er daglig leder. Juni er den av partnerne som for tiden har ledig kapasitet, slik at det i utgangspunktet er hun som skal ha oppdragsansvaret dersom forespørselen fra A-TRAPP AS aksepteres. Juni er imidlertid usikker på både sin egen og revisjonsselskapets habilitet i dette tilfellet. August V. Trapps kone, Julie, er nemlig en bekjent av Juni. De er ikke nære venninner, men møtes regelmessig i forbindelse med at de er medlemmer av samme klubb, Ladies' Circle.

Spørsmål a)
Hvilke vurderinger vil du gjøre med hensyn til habiliteten i dette tilfellet, og hva blir din konklusjon?

Uavhengig av hva du svarer på spørsmål a), skal du i den videre besvarelsen forutsette at Juni og Monitor – etter å ha foretatt de nødvendige vurderingene – takker ja til forespørselen fra A-TRAPP AS. Juni går umiddelbart i gang med å skaffe seg forståelse for foretakets virksomhet og innhenter blant annet følgende opplysninger:

A-TRAPP AS driver med ordreproduksjon av trapper. Administrasjonen består, foruten August V. Trapp, av en selger, en kontormedarbeider og en produksjonssjef, som også er ansvarlig for innkjøp av råvarer. I produksjonen arbeider det tolv personer, hvorav to jevnlig også utfører montering av trapper. Etterspørselen etter trapper er så stor at bedriften har problemer med å dekke behovet. Det leveres til både private kunder og byggefirmaer. Omsetningen er stadig voksende og både resultatutviklingen og egenkapitalsituasjonen er tilfredsstillende.

A-TRAPP AS har hatt en lite tilfredsstillende ordre-faktureringsrutine. Bestillinger ble som regel tatt i mot av selgeren, som noterte dem manuelt på en forhåndsnummerert ordreblokk, hvor ordrene fantes i ett eksemplar. Ordresedlene inneholdt opplysninger om kunde, avtalte pris- og betalingsvilkår samt produktbeskrivelse og leveringsdato. Deretter ble de overlevert produksjonssjefen for planlegging av innkjøp og produksjon. Når produksjonen av ordrene skulle igangsettes, ble ordresedlene overført til produksjonsavdelingen og benyttet som produksjonsordrer, hvor de ble påført det aktuelle råvare- og timeforbruket. Etter ferdigstillelse og levering av trappene, ble ordrene returnert til administrasjonen hvor de dannet grunnlag for fakturering. Normalt var det kontormedarbeiderens jobb. Fakturakopier og ordresedler ble til slutt stiftet sammen og oppbevart i ringperm i fakturanummerrekkefølge. Selve faktureringen skjedde i et fakturaprogram August V. Trapp selv hadde laget i Excel. Fakturaprogrammet inneholdt et kunderegister der kundenes navn og adresse ble lagt inn. Under faktureringen kunne opplysninger om tidligere kunder hentes fra kunderegisteret. Fakturanummer ble generert fortløpende av programmet, mens alle andre opplysninger måtte legges inn manuelt. Faktureringen var dermed en nokså tidkrevende prosess, og ble av den grunn gjort altfor sjelden. Det har medført at likviditeten i foretaket fra tid til annen har vært litt stram.

Svakhetene i rutinen ble påpekt av den forrige revisoren i et nummerert brev til ledelsen. August V. Trapp ønsker å ta konsekvensene av det og går i april 2005 til anskaffelse av et nytt

fakturaprogram – Volare Fakturering – produsert av en av de største leverandørene på markedet. Det nye programmet tas i bruk fra og med mai måned.

Volare Fakturering er et integrert ordre-fakturaprogram. Mottatte bestillinger blir heretter registrert direkte i programmet, vanligvis av selgeren, der opplysninger om pris, betalingsbetingelser mv. legges inn som før. Ordrebekreftelser tas ut på papir eller sendes kunden som e-post direkte fra programmet. Det skrives også ut et eksemplar som benyttes som produksjonsordre og som behandles som tidligere. Faktureringen foregår ved at ordrene gis status "til fakturering". Produksjonsordrene settes deretter inn i ringperm i nummerrekkefølge. Ordre- og fakturanummer er identiske. Kundene får fakturaene i papirformat, mens egen kopi oppbevares elektronisk. Fakturajournalen som produseres ved hver fakturering, oppbevares også elektronisk. Volare Fakturering har en egen innbetalingsfunksjon slik at innbetalingene fra kundene kan registreres i systemet. Det medfører at programmet kan utarbeide kundespesifikasjoner.

Regnskapet føres eksternt av en autorisert regnskapsfører. Hittil har regnskapsføreren tatt seg av all bokføring og utarbeidelse av alle spesifikasjonene. Salgsinntekten har blitt bokført på grunnlag av fakturakopiene. Alle bilag har blitt overlevert regnskapsføreren ved utløpet av hver måned, og har blitt returnert sammen med spesifikasjonene et par uker senere. Etter anskaffelsen av det nye programmet ønsker August V. Trapp at de selv skal registrere innbetalingene fra kundene, da det vil gjøre kundeoppfølgingen enklere og oversikten over innbetalingene bedre. Heretter vil fakturajournal og innbetalingsdokumentasjon bli oversendt elektronisk til regnskapsfører i et filformat som vil kunne lastes direkte inn i regnskapsførerens IT-system. Fakturering og registrering av innbetalinger skal utføres av kontormedarbeideren. Bokføringen av de øvrige transaksjonene vil skje som tidligere.

Årsregnskapet utarbeides av regnskapsføreren. Avsetning til tap på fordringer foretas med 5% av saldo per 31.12., da det har vist seg å stemme nokså godt med de faktiske tapene.

Spørsmål b)

Utarbeid en plan for revisjonen av salgsinntekt og kundefordringer for 2005 på grunnlag av de opplysningene Juni har innhentet. Forslagene til revisjonshandlinger skal være begrunnet ut fra en vurdering av de konkrete risikofaktorene som foreligger. Angi hvilke(n) regnskapspåstand(er) hver av de foreslåtte revisjonshandlingene er rettet mot. Ta egne forutsetninger der det er nødvendig.

Oppgave 2 (anslått tid: 1 time)

Det er alltid en viss risiko for at et årsregnskap med "ren" revisjonsberetning inneholder uavdekkede, vesentlige feil. Denne risikoen, som betegnes revisjonsrisikoen (RR), fremkommer slik:

> Revisjonsrisiko(RR) = iboende risiko(IR) x kontrollrisiko(KR) x oppdagelsesrisiko(OR)

Spørsmål a)
Redegjør for hva som menes med iboende risiko, kontrollrisiko og oppdagelsesrisiko og forklar hvilke forhold som har betydning for hvor store disse risikoene er.

Spørsmål b)
Redegjør for hvordan revisor anvender sammenhengen mellom risikoelementene ved planleggingen av revisjonen. Illustrer med eksempler på foretak med ulike nivåer for iboende risiko og kontrollrisiko.

RS 400 p. 45 lyder:

> *"De vurderte nivåene for iboende risiko og kontrollrisiko kan ikke være så lave at behovet for å utføre substanskontroll elimineres.* ***Uansett vurdert nivå for iboende risiko og kontrollrisiko, må revisor utføre noe substanskontroll vedrørende vesentlige regnskapsposter og transaksjonstyper."***

Spørsmål c)
Vis hvordan anvendelse av "risikomodellen" kunne medføre at revisor fant det unødvendig å utføre substanskontroll, og gi en verbal beskrivelse av en slik situasjon. Forklar deretter hvorfor RS 400 krever at det utføres noe substanskontroll også i slike tilfeller, og hvilken type substanskontroll som typisk vil være aktuell.

Oppgave 3 (anslått tid: 1 ½ timer)

Luft AS eier 60% av aksjene i Redor AS. Aksjene i Luft AS eies med 50% av Ludvig som er daglig leder i Luft AS, 15% av Leif som er salgssjef i Luft AS og 35 % av daglig leder i Redor AS og. Hovedaktiviteten i Luft AS består i utleie av stillaser til byggebransjen. I Redor AS produseres det telt og hovedkunden har over lang tid vært Forsvaret. De siste års nedbemanning i Forsvaret har medført svikt i omsetningen og svakt resultat som har tært på egen-

kapitalen. Ettersom begge selskapene både hver for seg og totalt faller i gruppen små foretak, har det i samsvar med regnskapslovens § 3-2. 4. ledd ikke vært utarbeidet konsernregnskap.

Sammendrag av balansetallene per 31.12. 20x1 i de to selskapene viser følgende (alle tall i 1 000 kroner):

	Luft AS	Redor AS
Omløpsmidler	3 000	1 000
Anleggsmidler	7 000	4 000
Sum	10 000	5 000
Aksjekapital	2 000	1 000
Annen egenkapital 1.1.	200	100
Årets resultat	600	- 400
Gjeld	7 200	4 300
Sum	10 000	5 000

Aksjene i datterselskapet er i regnskapet til Luft AS oppført til anskaffelseskost kr 650 000.

På slutten av året har Luft AS fakturert Redor AS for forretningsførerhonorar på kr 500 000. I regnskapet til Luft AS inngår fakturaen i driftsinntektene og som fordring i balansen under omløpsmidler. Årsregnskapet i Luft AS inneholder ikke noteopplysninger om datterselskapets egenkapital og resultat slik det kreves i regnskapsloven § 7-15, alternativt § 7-36, som krever opplysninger om transaksjoner med datterselskap og interngevinst på slike transaksjoner, jf. god regnskapsskikk for små foretak pkt. 4.3.3.1.3. som stiller de samme kravene. Ledelsen i Luft AS mener at dette er uvesentlige opplysninger og står fast på at de ikke ønsker å ta med disse noteopplysningene.

Revisoren i Redor AS har i brev til ledelsen i Redor AS stilt spørsmål ved realitetene bak denne fakturaen. Økonomiansvarlig mener at en reell vurdering i beste fall kunne tilsi fakturering av kr 60 000. Daglig leder i Redor AS har imidlertid ingen innvending mot fakturaen og har gitt ordre om at den skal bokføres som en ordinær kostnad. Ved årets utgang står beløpet som kortsiktig gjeld i balansen til Redor AS.

Årsregnskapet i Luft AS er avsluttet med et resultat på kr 600 000 og det er foreslått å utdele utbytte på kr 500 000. Ingulf Tuft er revisor i Luft AS. Han er ikke kjent med diskusjonene omkring fakturaen, og har avgitt en normalberetning uten merknader for 20x1.

Spørsmål a)
Beskriv revisjonshandlinger som Ingulf Tuft bør og skal benytte for å revidere transaksjoner og andre disposisjoner som har forbindelse med Redor AS, herunder revisjonshandlinger i tilknytning til fakturaen som er omtalt i oppgaven.

Spørsmål b)
Mener du ut fra de opplysningene som er gitt ovenfor, at det er forhold som er av en slik karakter at de burde ha kommet til uttrykk i beretningen? I så fall bes du om å gi forslag til formulering av slike opplysninger/merknader, samt angi hvor de skal plasseres i beretningen. Det er ikke nødvendig å gjengi hele revisjonsberetningen.

Oppgave 4 (anslått tid: 1 time)

EU har vedtatt et nytt åttende direktiv, som er ment å gjelde fra 1. januar 2006. Artikkel 36 og 37 i direktivet lyder (dansk versjon av siste høringsutkast):

Artikel 36 Revisorers og revisionsfirmaers afskedigelse og fratræden

1. Medlemsstaterne sikrer, at revisorer eller revisionsfirmaer kun afskediges, hvis dette kan begrundes; meningsforskelle vedrørende regnskabsbehandling eller revisionsprocedurer kan ikke begrunde en afskedigelse.
2. Både den virksomhed, der revideres, og revisor eller revisionsfirmaet underretter den eller de myndigheder med ansvar for det offentlige tilsyn om afskedigelsen eller fratrædelsen, og de giver en dækkende forklaring på årsagen hertil.

Artikel 37 Kommunikation mellem den reviderede virksomhed og revisor eller revisionsfirmaet

Medlemsstaterne sikrer, at der findes passende regler for effektiv kommunikation mellem revisor eller revisionsfirmaet og den virksomhed, der revideres, og at denne virksomhed sørger for ordentlig registrering af denne kommunikation.

Spørsmål a)
Redegjør for hva du mener er bakgrunnen for hver av bestemmelsene i artikkel 36 og 37 i det nye EU-direktivet.

Spørsmål b)
Sammenlign bestemmelsene i artikkel 36 og 37 i det nye EU-direktivet med relevante bestemmelser i gjeldende norsk lovgivning. Redegjør for eventuelle endringer du mener må gjennomføres i norsk lovgivning.